

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาป่าชุมชนทุ่งยาว อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ กล่าวถึงผลกระทบจากการที่มีชุมชนอยู่ติดกับป่า ซึ่งทำให้เกิดการคุกคามป่าเกิดขึ้น ซึ่งการคุกคามป่าดังกล่าวจะกล่าวถึงการตัดไม้ในป่า นำมาใช้ทำประโยชน์ต่อตนเองเป็นสำคัญ การเผาป่าที่มีสาเหตุมาจากการกระทำของผู้คนชาวชุมชนทุ่งยาว การถางป่าเพื่อทำการเกษตร การหาของป่าของชาวบ้าน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในเขตป่าชุมชน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนบ้านทุ่งยาว อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ 2) การคุกคามป่าชุมชน กล่าวถึงการตัดไม้ การเผาป่า การถางป่า ของชุมชนทุ่งยาว อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ 3) การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนทุ่งยาว 4) แนวทางการป้องกันป่าชุมชน และการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในบ้านทุ่งยาว อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 262 ครัวเรือน การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและวิจารณ์ผลการวิจัยในขอบเขตของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนบ้านทุ่งยาว อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 การคุกคามป่าชุมชน กล่าวถึงการตัดไม้ การเผาป่า การถางป่า ของชุมชนทุ่งยาว อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนทุ่งยาว

ตอนที่ 4 แนวทางการป้องกันป่าชุมชน และการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีเพศชายคิดเป็นร้อยละ 69.5 และเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 30.5 (ตาราง 1) ซึ่งเพศชายเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจในด้านป่าไม้ทั้งนี้เพราะเป็นหัวหน้าครอบครัวมีอำนาจตัดสินใจในครอบครัวสูงกว่าเพศหญิงหรือผู้ที่มีอายุน้อยกว่าเมื่อมีกิจกรรมในชุมชนหัวหน้าครัวเรือนมักมีโอกาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่จัดขึ้น และเพศชายมีโครงสร้างร่างกายที่ใหญ่และแข็งแรง จึงสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องใช้แรงมากได้สะดวกกว่า

อายุ

จากการศึกษา พบว่า อายุของประชาชนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมาคือ อายุ ระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.3 อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24 อายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.8 และอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 46 ปี มีอายุน้อยสุด 22 ปี และสูงสุด 72 ปี (ตาราง 1)

แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยกลางคนซึ่งมีแนวโน้มที่จะสั่งสมประสบการณ์ ภูมิปัญญาไว้มากกว่าผู้ที่อายุน้อย ดังนั้นจึงมีโอกาที่จะนำประสบการณ์และความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่อายุน้อยกว่า และเห็นความจำเป็นในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเพื่อลูกหลานนอกจากนี้ยังอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้เกิดความรักและหวงแหนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ส่วนผู้ที่อายุยังน้อยมักเป็นนักเรียน นักศึกษา ซึ่งใช้เวลาส่วนใหญ่กับการเรียนมากกว่า และยังไม่ได้คิดถึงการมีครอบครัวมากนัก

สถานภาพ

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 91.2 รองลงมาคือ สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 6.5 สถานภาพหม้าย คิดเป็นร้อยละ 1.5 และ สถานภาพหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ (ตาราง 1)

จะเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นบุคคลที่มีสถานภาพสมรสแล้ว จึงสามารถกล่าวได้ว่าผู้ที่สมรสแล้วนั้น ย่อมต้องการสร้างฐานะของครอบครัวให้มั่นคงและสามารถสร้างเสริมชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้ เพราะการสมรสทำให้ครอบครัวมีความรู้สึกรักใคร่ที่ สุขุมมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบสูงขึ้น และยังช่วยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัว

ระดับการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.3 รองลงมาคือระดับมัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 15.3 ระดับมัธยมปลาย หรือ ปวช. คิดเป็นร้อยละ 14.5 ระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 8.8 ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.3 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ (ตาราง 1)

จะเห็นได้ว่าประชาชนมีวุฒิทางการศึกษาในระดับภาคบังคับเท่านั้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในอดีตมีการกำหนดการศึกษาภาคบังคับไว้เพียงระดับประถมศึกษา ดังนั้นโรงเรียนในระดับตำบลหรือหมู่บ้านในชนบทจะมีการเปิดการสอนจนถึงระดับประถมศึกษาประกอบกับท้องที่ตำบลต่างๆอยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอ หรือจังหวัด เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วมักไม่เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นเนื่องจากความยากลำบากในการเดินทาง หรือต้องออกไปช่วยเหลืองานของครอบครัว ตลอดจนฐานะทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาคือ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน คิดเป็นร้อยละ 62.2 รองลงมาคือมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2-3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 6-7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 8 คน

หรือมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 10 คน (ตาราง 1)

แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนไม่มากไม่น้อยเกินไปอยู่ในระดับปานกลางซึ่งจะเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง สอดคล้องกับ (2001 อ้างใน พหล สักดิ์กะทัศน์ และคณะ , 2549 : 34) ได้ศึกษาว่าครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนมาก มีผลทำให้เกิดความร่วมมือในการปลูกป่าได้มากขึ้น

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

(n=262)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	175	69.5
หญิง	87	30.5
อายุ (ปี)		
30 หรือน้อยกว่า	23	8.8
31-40	63	24
41-50	105	40.1
51-60	61	23.3
61 หรือมากกว่า	10	3.8
$\bar{X} = 46.05$ $SD = 9.94$ $Min-Max = 22-72$		

ตาราง 1 (ต่อ)

(n=262)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ		
โสด	17	6.5
สมรส	239	91.2
หม้าย	4	1.5
หย่าร้าง	2	0.7
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	14	5.3
ประถมศึกษา	137	52.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	40	15.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	38	14.5
อนุปริญญา/ปวส.	23	8.8
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
2-3	55	20.9
4-5	163	62.2
6-7	35	13.3
มากกว่า 7	9	3.4
$\bar{X} = 4.45$ SD = 1.43		Min-Max = 2-10

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

การศึกษาด้านเศรษฐกิจประกอบด้วยอาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ และจำนวนที่ดินทำกิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

อาชีพหลัก

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 74.4 รองลงมาคือประกอบอาชีพรับจ้าง/บริการ คิดเป็นร้อยละ 6.1 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 6.1 และประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ โดยประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ทำนา คิดเป็นร้อยละ 52.7 ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.8 ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 5.1 ตามลำดับ (ตาราง 2)

แสดงให้เห็นว่า อาชีพเกษตรกรรมยังเป็นอาชีพหลักของประชาชนในชนบท ทั้งนี้เนื่องมาจากอาชีพการทำการเกษตรดำเนินการมาตั้งแต่อดีต ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวแล้วผลผลิตยังสามารถนำมาใช้ในการบริโภคในครอบครัวได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามการทำการเกษตรนอกจากการทำนาแล้วยังมีการทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ด้วย

อาชีพเสริม

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม และยังมีประชาชนประกอบอาชีพเสริม คิดเป็นร้อยละ 89.7 และไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมคิดเป็น ร้อยละ 10.3 โดยผู้ให้ข้อมูลที่ประกอบอาชีพเสริมส่วนใหญ่โดยการรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 59.5 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 34.8 ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.0 ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 14 และเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ (ตาราง 2)

แสดงให้เห็นว่า นอกจากจะทำอาชีพหลักคือเกษตรกรรมแล้วผู้ให้ข้อมูลยังประกอบอาชีพเสริมคือการรับจ้างทั่วไป การค้าขาย ทั้งนี้เนื่องมาจากสิ้นสุดฤดูกาลผลิตมีเวลาว่างไปรับจ้างทั้งในภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามอาชีพ

(n=262)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรวม	195	74.4
รับจ้าง/บริการ	42	16.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	16	6.1
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	9	3.4
อาชีพเกษตรกรที่ทำ (n=197)		
ทำนา	104	52.7
ทำไร่	43	21.8
ทำสวน	38	19.2
เลี้ยงสัตว์	12	6.0
อาชีพเสริม (n=235)		
ไม่ได้ทำอาชีพเสริม	32	13.6
ทำอาชีพเสริม*	230	97.8
ได้แก่		
รับจ้าง	140	59.5
ค้าขาย	83	34.8
ทำไร่	39	16.5
ทำสวน	33	14.0
เลี้ยงสัตว์	14	5.9

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

รายได้หลักต่อปี

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้หลัก ระหว่าง 40,001 - 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.9 รองลงมาคือมีรายได้ ระหว่าง 60,001 - 80,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.8 มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.3 มีรายได้มากกว่า 80,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.8 และมีรายได้น้อยกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ย 65,401.52 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 12,000 บาทต่อปี รายได้สูงสุด 350,000 บาทต่อปี (ตาราง 2)

รายได้เสริมต่อปี

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เสริมระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.7 รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.6 มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.7 มีรายได้ระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.1 และรายได้มากกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.6 ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ย 35,350.91 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 2,500 บาทต่อปี รายได้สูงสุด 250,000 บาทต่อปี (ตาราง 2)

รายได้รวมต่อปี

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้รวมระหว่าง 80,001 - 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.1 รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 60,001 - 80,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.9 มีรายได้ระหว่าง 40,001 - 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.2 มีรายได้ระหว่าง 100,001 - 120,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.8 มีรายได้น้อยกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.5 และมีรายได้มากกว่า 120,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.1 ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ย 83,420.30 บาทต่อปี รายได้ต่ำสุด 15,000 บาทต่อปี รายได้สูงสุด 370,000 บาทต่อปี (ตาราง 2)

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามรายได้

(n=262)

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
รายได้หลัก (บาทต่อปี)		
20,000 หรือน้อยกว่า	21	8.0
20,001 – 40,000	48	18.3
40,001 – 60,000	89	33.9
60,001 – 80,000	65	24.8
มากกว่า 80,000	39	14.8
\bar{X} = 65,401.52	SD = 43,594.57	Min-Max = 12,000-350,000
รายได้เสริม (บาทต่อปี)		
(n=235)		
10,000 หรือน้อยกว่า	37	15.7
10,001 – 20,000	65	27.6
20,001 – 30,000	77	32.7
30,001 – 40,000	31	13.1
มากกว่า 40,000	25	10.6
\bar{X} = 35,350.91	SD = 23,594.57	Min-Max = 2,500-250,000
รายได้รวม (บาทต่อปี)		
40,000 หรือน้อยกว่า	31	11.8
40,001 – 60,000	40	15.2
60,001 – 80,000	68	25.9
80,001 – 100,000	79	30.1
100,001 – 120,000	33	12.5
มากกว่า 120,000	11	4.1
\bar{X} = 83,420.30	SD = 48,884.98	Min-Max = 15,000-370,000

แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อปีไม่มากนัก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้ที่ไม่แน่นอนอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆเช่นสภาพดิน ฟ้า อากาศ โรค และแมลงศัตรูพืช ซึ่งมีผลต่อรายได้ของเกษตรกร และการประกอบอาชีพเสริม เช่น การรับจ้าง และการค้าขาย จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอาจมีผลต่อการมีส่วนร่วม

ลักษณะการถือครองที่ดิน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเองร้อยละ 99.2 นอกจากนี้จะมีที่ดินเป็นของตนเองแล้วยังมีลักษณะการถือครองที่ดินแบบเช่าที่ดินเพิ่ม ร้อยละ 17.9 ตามลำดับ (ตาราง 3)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ประชาชนทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ทั้งนี้เนื่องมาจากเป็นคนพื้นที่ที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษแบ่งให้ทำกิน สำหรับผู้ที่เช่าเพิ่มนั้นเป็นการเช่าจากญาติพี่น้องและบุคคลที่สนิทสนมกัน

จำนวนพื้นที่ถือครอง

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 5-8 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.4 รองลงมาคือ มีพื้นที่ถือครอง 9-12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.4 มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.5 และมีพื้นที่ถือครองมากกว่า 12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.4 ตามลำดับ มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 7 ไร่ มีพื้นที่ถือครองน้อยที่สุด 1 ไร่ มีพื้นที่ถือครองมากที่สุด 20 ไร่ (ตาราง 3)

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองในจำนวนที่น้อย เพราะส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจึงทำให้พื้นที่ของเกษตรกรเป็นพื้นที่ขนาดเล็กขนาดเล็กจึงอาจมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้อย สอดคล้องกับบุญสม วราเอกศิริ (2529: 163) ได้รายงานว่าหากมีที่ดินพอสมควรหรือขนาดใหญ่พอที่จะขยายงานได้ก็จะรับได้ดี แต่ถ้าไม่มีที่ดินหรือมีจำกัดจะขยายต่อก็ไม่ได้ การยอมรับสิ่งใหม่ๆ ก็จะลดน้อยลง ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้อาจจะมีผลต่อการมีส่วนร่วม

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดินและจำนวนพื้นที่
ถือครอง

(n=262)

ลักษณะการถือครองที่ดินและ จำนวนพื้นที่ถือครอง	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการถือครองที่ดิน*		
ของตนเอง	260	99.2
เช่า	47	17.9
จำนวนพื้นที่ถือครอง (ไร่)		
4 หรือน้อยกว่า	33	12.5
5-8	148	56.4
9-12	64	24.4
มากกว่า 12	17	6.4
$\bar{X} = 7$ $SD = 3.54$ $Min-Max = 1-20$		

หมายเหตุ *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคมในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

จากการศึกษา พบว่า อายุของประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาคืออาศัยอยู่ในชุมชน ระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.8 อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.6 อาศัยอยู่ในชุมชนไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.2 และอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.1 ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 40 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำสุด 15 ปี และอาศัยอยู่ในชุมชนสูงสุด 72 ปี(ตาราง 4)

จากข้อมูลพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนตั้งแต่เกิดเป็นส่วนใหญ่ซึ่งผู้ได้จากระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่จะเท่ากับอายุของผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ย้ายถิ่นมาจากชุมชนอื่น สอดคล้องกับ Susan (1993 :23) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นตั้งแต่เกิดเรียกได้ว่าเป็นคนท้องถิ่น แต่ถ้าเป็นคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่จากชุมชนอื่น ถือว่าไม่ใช่คนท้องถิ่น คนท้องถิ่นจะมีเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ เท่ากับอายุของตนเอง คนท้องถิ่นหรือคนที่อยู่ในชุมชนนั้นมานานกว่ามีแนวโน้มที่จะรักชุมชนของตนมากกว่า มีความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรต่างๆ ในชุมชน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน คิดเป็นร้อยละ 62.2 รองลงมาคือมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2-3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 6-7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 8 คนหรือมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 10 คน (ตาราง 4)

แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนไม่มากไม่น้อยเกินไปอยู่ในระดับปานกลางซึ่งจะเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง สอดคล้องกับ (2001 อ่างใน พหล ศักดิ์กะทัศน์ และคณะ , 2549 : 34) ได้ศึกษาว่าครัวเรือนที่มีสมาชิกจำนวนมาก มีผลทำให้เกิดความร่วมมือในการปลูกป่าได้มากขึ้น

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะทางสังคม

(n=262)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน (ปี)		
ไม่เกิน 30	23	12.2
31-40	54	20.6
41-50	104	39.6
51-60	65	24.8
มากกว่า 60	16	6.1
$\bar{X} = 40.38$ $SD = 8.75$ $Min-Max = 15-72$		

การเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน คิดเป็นร้อยละ 79.0 และไม่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน คิดเป็น ร้อยละ 21.0 โดยประชาชนที่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนได้เข้าฝึกอบรมเรื่องการปลูกป่า คิดเป็นร้อยละ 72.5 ฝึกอบรมเรื่องการบำรุงรักษาป่า คิดเป็นร้อยละ 71.7 ฝึกอบรมเรื่องการป้องกันไฟป่า คิดเป็นร้อยละ 61.8 และฝึกอบรมเรื่องการสร้างฝาย คิดเป็นร้อยละ 56.4 ตามลำดับ (ตาราง 5)

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน เนื่องจากเป็นทรัพย์สินของคนในชุมชนและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชุมชน เพราะป่าชุมชนเป็นทั้งแหล่งอาหารและแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารซึ่งมีความสำคัญต่อการทำเกษตรกรรม

ความถี่ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน จำนวน 4-5 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมาคือ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน

จำนวน 1-3 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 17.5 ฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนจำนวน 6-7 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 8.7 และ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนมากกว่า 7 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 5.7 ตามลำดับ ประชาชนมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนเฉลี่ย 3.58 ครั้ง มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนต่ำสุด 1 ครั้ง มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนสูงสุด 12 ครั้ง (ตาราง 5)

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะเรื่องการปลูกป่า การบำรุงรักษาป่า การป้องกันไฟป่า และการสร้างฝายกั้นน้ำ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมต้องพึ่งพาธรรมชาติที่สมบูรณ์เป็นหลักในการทำการเกษตร จึงให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างมาก

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนจากสื่อโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 96.1 จากสื่อวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 94.2 จากหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 85.8 จากหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 79.3 จากเอกสารทางราชการ คิดเป็นร้อยละ 58.3 และจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 55.7 ตามลำดับ (ตาราง 5)

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางด้านโทรทัศน์มากที่สุดเนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อได้รับความนิยมมากที่สุดและมีทุกครัวเรือน ประกอบกับในปัจจุบันรัฐบาลมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ป่าไม้ ทำให้มีการผลิตรายการเกี่ยวกับป่าไม้นำเสนอสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับชูชีพ ใจมั่น (2537: 52) กล่าวว่า ประชาชนที่มีการคมนาคมสะดวก มีไฟฟ้าใช้สามารถรับฟังข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสารมวลชนอื่นๆ ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในอนุรักษ์ป่าชุมชน

ความถี่ในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนจำนวน 41-60 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาคือได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนจำนวน 21-40 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 27.4 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนจำนวน 61-80 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 13.3 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนจำนวน 20

ครั้งต่อปีหรือน้อยกว่า คิดเป็นร้อยละ 8.3 และ ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนจำนวนมากกว่า 80 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 6.4 ตามลำดับ ประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนเฉลี่ย 47.44 ครั้งต่อปี ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนต่ำสุด 10 ครั้งต่อปี ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนสูงสุด 120 ครั้งต่อปี (ตาราง 5)

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนทั้งหมดได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง และจำนวนเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอที่จะดูแลรักษา คนในชุมชนจึงต้องมีการเข้ามาดูแลรักษาทรัพยากรป่าชุมชน โดยทำการศึกษาข่าวสารจากสื่อต่างๆเพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะทางสังคมการเข้าร่วมฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน

(n=262)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน		
ไม่เคย	55	21.0
เคย* (n=207)	207	69.0
ได้แก่ การปลูกป่า	190	72.5
การบำรุงรักษาป่า	188	71.7
การป้องกันไฟป่า	162	61.8
การสร้างฝาย	148	67.6

ตาราง 5 (ต่อ)

(n=262)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ความถี่ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน (ครั้งต่อปี)		
1-3	46	17.5
4-5	123	46.9
6-7	23	8.7
มากกว่า 7	15	5.7
$\bar{X} = 3.58$ $SD = 2.49$ $Min-Max = 1-12$		
การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน*		
โทรทัศน์	252	96.1
วิทยุ	247	94.2
หนังสือพิมพ์	225	85.8
หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน	208	79.3
เอกสารทางราชการ	153	58.3
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	146	55.7
ความถี่ในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน (ครั้งต่อปี)		
20 หรือน้อยกว่า	22	8.3
21-40	72	27.2
41-60	116	44.2
61-80	35	13.3
มากกว่า 80	17	6.4
$\bar{X} = 47.44$ $SD = 20.74$ $Min-Max = 10-120$		

หมายเหตุ *ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การเป็นสมาชิกองค์กรชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกองค์กรชุมชน คิดเป็นร้อยละ 90.5 และไม่เป็นสมาชิกองค์กรชุมชนใดเลย คิดเป็นร้อยละ 9.5 โดยพบว่าประชาชนที่เป็นสมาชิกองค์กรชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 72.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 72.5 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 56.1 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 30.5 และเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 17.1 ตามลำดับ (ตาราง 6)

แสดงให้เห็นว่า มีประชาชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นองค์กรเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในด้านการลงทุนสนับสนุนการผลิต และการเป็นสมาชิกองค์กรจะได้รับประโยชน์และความสะดวกในกิจกรรมต่างๆในชุมชน สอดคล้องกับสุวรรณิ คงทอง (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งป่าชายเลนชุมชนในท้องถิ่นอำเภอเสียมะ จังหวัดตรัง พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของป่าชายเลนชุมชน

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามลักษณะทางสังคมการเป็นสมาชิกองค์กรชุมชน

(n=262)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกองค์กรชุมชน		
ไม่เป็น	25	9.5
เป็น*	237	90.5
กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร	217	72.5
กลุ่มเกษตรกร	190	72.5
กลุ่มออมทรัพย์	147	56.1
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	80	30.5
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	45	17.1

ตอนที่ 2 การดูคามป่าชุมชน บ้านทุ่งยาว อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

การตัดไม้ในชุมชนทุ่งยาวนั้นมีการตัดไม้จากป่าชุมชนเพื่อนำไปทำเป็นไม้แปรรูปที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือนและขายให้กับนายทุนค้าไม้ โดยการตัดไม้จะเป็นการลักลอบตัดซึ่งผิดกฎหมายและเกิดขึ้นในทุกๆปี ต้นไม้ที่ถูกตัดจำนวนมากส่วนใหญ่มักจะเป็นไม้เศรษฐกิจที่มีขนาดตั้งแต่เล็กไปจนถึงมีขนาดใหญ่ ซึ่งต้นไม้เหล่านี้มีราคาสูง เช่น ไม้สักทองที่เป็นไม้ที่นิยมนำไปสร้าง เป็นบ้านเรือน เฟอร์นิเจอร์ของตกแต่งบ้าน เนื่องจากไม้ชนิดนี้เมื่อนำไปแปรรูปแล้วเนื้อไม้จะให้ความงดงามและไม้สักทองมีความแข็งแรงทนทานจึงทำให้เป็นที่ต้องการของผู้ลักลอบตัดอย่างมาก ไม้เกิดเป็นต้นไม้ที่มีเนื้อไม้แข็งแรงและมีความงามมักจะถูกตัดเพื่อนำไปใช้ทำสิ่งของ เฟอร์นิเจอร์ต่างๆ ไม้พยูงเป็นไม้เศรษฐกิจที่ในปัจจุบันมีราคาสูงและมีการลักลอบตัดอย่างมากโดยจะมีนายทุนจากต่างจังหวัดมาให้ราคากับผู้ที่นำไม้พยูงมาให้ได้ในราคาสูง แต่ไม้ชนิดนี้ยังมีปริมาณไม้มากในเขตป่าชุมชนทุ่งยาว ไม้อีกชนิดหนึ่งที่ถูกตัดเป็นจำนวนมากในชุมชนทุ่งยาวคือ ไม้จำพวกไผ่ ไผ่รวก ไผ่บง ซึ่งไม้เหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างของสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เนื่องจากเนื้อไม้มีลักษณะลำต้นวงด้านในมีน้ำหนักรวมสามารถขนย้ายได้ง่ายไม้ชนิดนี้จึงถูกตัดมาใช้ประโยชน์จำนวนมากในแต่ละปี และ ไม้เปาเป็นไม้อีกชนิดหนึ่งที่ถูกตัดแต่จะถูกตัดในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมของทุกปีจะมีชาวบ้านตัดไม้ชนิดหนึ่งเป็นจำนวนมาก เพื่อนำไปเป็นวัสดุในการผลิตเห็ดและใส่เชื้อเห็ด โดยในชุมชนจะมีบ้านไม่ต่ำกว่าสิบหลังคาเรือน หลังคาหนึ่งจะตัดไม้ชนิดนี้ไม่ต่ำกว่า 10-15 ต้นและถ้าทำในปริมาณที่มากจะต้องใช้ไม้จำนวนมากเช่นกัน และยังมีต้นไม้ขนาดเล็กไปถึงขนาดกลางที่ถูกตัดเพื่อนำไปเป็นเชื้อเพลิงในการเผาถ่านเป็นจำนวนมากโดยไม้เหล่านี้จะมีคุณสมบัติที่มีการเผาไหม้ที่ดีสามารถนำไปทำเป็นถ่านได้ เช่น ไม้มะขาม ไม้หนาม ไม้ในป่าแทบทุกชนิด ในชุมชนทุ่งยาวยังมีไม้ชนิดอื่นที่ถูกตัดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ คือ ไม้จำลา ไม้ประคู้ ไม้แดง ไม้มะค่า ที่สำคัญ ต้นไม้ที่ถูกตัดทุกชนิดจะมีคุณสมบัติตรงตามการใช้งานของผู้ตัดเป็นสำคัญ

การเผาป่า

ในชุมชนทุ่งยาวมักเกิดในฤดูแล้งซึ่งมีสาเหตุหลัก ๆ 2 ประการคือเกิดจากความร้อนสูงในธรรมชาติและเกิดจากฝีมือของมนุษย์ ซึ่งในฤดูแล้งจะมีอุณหภูมิที่สูงซึ่งอาจทำให้เกิดไฟได้ และประการที่ 2 เกิดจากการเผาของมนุษย์ โดยการเผาป่าที่พบเห็นนั้นจะเกิดขึ้นจากการเผาในพื้นที่ของมนุษย์ก่อนและเกิดการลุกลามเขาไปยังเขตป่าชุมชนซึ่งจะเกิดขึ้นบ่อยในช่วงฤดูแล้งและหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าวซึ่งจะมีการเผาตอซังข้างและฟางทำให้เกิดประกายไฟ ที่ปลิวเข้าไปในป่าชุมชนและเกิดการเผาไหม้ได้ และการเผาป่าชุมชนที่พบเห็นนั้นจะเกิดจากการล่าสัตว์ โดยจะมีการเผาป่าเพื่อไล่ต้อนสัตว์ การเผาจะเป็นบริเวณกว้างเป็นการเผาอย่างตั้งใจของมนุษย์ แต่การเผาป่าในชุมชนทุ่งยำนั้นในแต่ละปีจะพบไม่มากเนื่องจากสาเหตุ ดังกล่าวที่เกิดจากความไม่ระมัดระวังของมนุษย์นั้นเช่นการเผาในพื้นที่ของมนุษย์ การหลังฤดูเก็บเกี่ยว จะมีเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่รักษาป่าหรือผู้ใหญ่บ้านแจ้งไว้ล่วงหน้าว่าถ้าจะเผาต้องอย่างไรให้เกิดการลุกลามเข้าไปยังป่าชุมชน โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดกับเขตป่าชุมชน แต่อย่างไรก็ตามการเผาป่าเพื่อการล่าสัตว์ยังไม่สามารถควบคุมได้เนื่องจากสาเหตุเป็นการลักลอบเผาแล้วยังไม่มีการใดมาหยุดยั้งได้ ได้แก่ รอรับผลที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนที่จะต้องคอนสออดสองดูและพื้นที่ป่าเมื่อพบเห็นการเผาป่าต้องรีบแจ้งผู้ใหญ่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับป่าชุมชน

การถางป่า

ในชุมชนทุ่งยาว ที่พบส่วนใหญ่แล้วจะถางป่าเพื่อทำการเพาะปลูกโดยจะรวมไปถึงการตัดไม้เพื่อทำให้พื้นที่เป็นที่สามารถทำการเพาะปลูกพืชพืชที่มักจะปลูกในพื้นที่ป่าจะต้องมีความทนทานมากเนื่องจากจะมีน้ำในปริมาณน้อยพืชที่ปลูกส่วนมากจะเป็นพืชที่ให้หัว เช่น มันชนิดต่าง ๆ พืชตระกูลถั่วเป็นต้น และทำการเกษตรต่างๆ โดยการถางป่าจะเกิดขึ้นกับพื้นที่ที่ติดกับเขตป่าชุมชนแต่มีการถางลูกกล้าเข้าไปยังพื้นที่ของป่าชุมชนเนื่องจากยังไม่มีกำหนดเขตป่าชุมชนที่แน่นอนจึงทำให้การถางป่าเกิดขึ้น แต่การถางป่าในปัจจุบันนี้พบเห็นได้ไม่มากโดยมีชาวบ้านจำนวนไม่มากที่มีพื้นที่ติดกับเขตป่าชุมชนจึงสามารถควบคุมการถางป่าได้ดีพอสมควร แต่การถางป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าซึ่งการถางป่าดังกล่าวมีลักษณะการถางป่าเพื่อใช้พื้นที่ของป่าเพื่อปลูกต้นไม้เข้าไปทดแทนซึ่งไม้ที่ปลูกเข้าไปจะปลูกเพื่อตัดไปขายหรือนำไปใช้ประโยชน์ของผู้ถางป่า

ชนิดของไม้ที่จะถูกนำไปปลูกได้แก่ ไม้สักทอง ไม้ฉำฉา หรือไม้ชนิดต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่ลักลอบถางป่าและปลูกต้นไม้ทดแทนเข้าไปดังกล่าวจะสามารถตัดลักลอบเข้ามาตัดเพื่อนำไป ใช้ประโยชน์ตามความต้องการเมื่อต้นไม้มีขนาดตามความต้องการของผู้ตัดซึ่งถ้าไม่มีการตรวจตราและมาตรการหรือผู้ดูแลความคุมการถางป่าในลักษณะนี้จะต้องเกิดขึ้นเป็นบริเวณกว้างและสร้างความเสียหายให้กับป่าชุมชนอย่างมาก

การหาของป่า

ในชุมชนทุ่งยาวมีการหาของป่ามีตลอดทั้งปีโดยเฉพาะในฤดูแล้งและฤดูฝน ของป่าที่พบเห็นหรือนำออกมาจากป่าส่วนมากได้แก่ ผลไม้ พืชพรรณที่ให้ประโยชน์และสัตว์ต่างๆ เช่น ผลไม้ ได้แก่ ก้อย มะละกอ มะขาม มะม่วง มะขามป้อม และไม้ที่ให้ผลชนิดต่าง ๆ พืชได้แก่ พืชที่กินใบ ผักหวานป่า ผักกฐิน ผักมะเมี๊ และพืชผักที่กินหัวหรือหน่อ ได้แก่ หน่อไม้ มันชนิดต่าง ๆ พืชผักที่สามารถนำมาปรุงอาหารได้ เช่น เห็ดชนิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ เห็ดลม เห็ดขอนขาว เห็ดหูหนู เป็นต้น พืชที่ใช้ทำเป็นยารักษาโรคหรือพืชสมุนไพร เช่น กระจายป่า ต้นข่อยใบขย กระจีบ เป็นต้น และยังมีพืชอีกมากมายที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้ ส่วนสัตว์ที่พบเห็นหรือนำออกมาจากป่า มีหลายชนิดมีตั้งแต่ขนาดเล็ก ไปจนถึงสัตว์ที่มีขนาดกลางและหาบาก ได้แก่ งู หนู นก กระรอก หมูป่า เป็นต้น ป่าในชุมชนทุ่งยาวในแต่ละฤดูจะเกิดความเสียหายจากการหาของป่าทั้งพืชและสัตว์ จำนวนมาก เนื่องจากป่าที่มีความหลากหลายทั้งพืชและสัตว์ ทำให้การหาของป่าในแต่ละฤดูเพิ่มมากขึ้น

ป่าชุมชนเป็นป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ มีทั้งพืชพรรณหลากหลายชนิดและบางชนิดสามารถนำปรุงเป็นอาหารได้ บางชนิดก็สามารถนำไปทำเป็นสมุนไพรรักษาโรคได้ และยังมีสิ่งมีชีวิตจำพวกสัตว์ป่าอีกมากมาย เช่น นก หนู กระรอก งู รวมไปถึงสัตว์ตัวใหญ่อ่างหมูป่าที่สำคัญป่าชุมชนเป็นรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติได้อย่างมีคุณภาพ จึงทำให้มนุษย์ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในการดำรงชีวิต เช่น การหาอาหาร การนำไม้ไปสร้างที่พักอาศัย และใช้ เป็นพักผ่อนของคนในชุมชนอีกด้วย ซึ่งถือได้ว่าป่าชุมชนมีความสำคัญกับคนในชุมชนอย่างมาก

ตอนที่ 3 การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนทุ่งยาว

ป่าชุมชนเป็นพื้นที่ป่าที่ได้รับการจัดการหรือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และ องค์กร ในชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป ถือว่ายังเป็นป่าที่ชุมชนนั้นยังมีประโยชน์หรือเข้าไปใน วิธีชีวิตของในในชุมชนนั้นทั้งเรื่องการกินและทำหารรายได้ และยังเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านชุมชน สื่อทอดกันมารุ่นต่อรุ่นเรื่องความเชื่อต่าง ประเพณี วัฒนธรรมต่างที่ต่างที่ก็จะมีความต่างกัน ไป

การนำไปเป็นอาหารตัวอย่างเช่น ผัก สมุนไพร และยังสามารถนำออกมาขายเพื่อสร้าง รายได้สำหรับแต่ละครอบครัวได้อย่างเช่น ผักหลายๆชนิดที่ชาวบ้านหรือคนชุมชนนำออกมากิน อย่างเช่น ผักหวานป่า เห็ดต่าง ๆ เป็นต้นเพราะหาง่ายตามป่า และอีกอย่างต้องรู้ว่าด้วยอัน ไหนมี พิษไม่มีพิษอีกด้วย ผักแต่ละภาคก็ยังมีชนิดที่ต่างกัน ไปในแต่ละภาคและอาจจะชื่อเรียกที่แตกต่าง กันบ้าง ส่วนใหญ่จะนำมาต้ม ผัด ชำ ต่าง ๆ กันไปส่วนใหญ่ผักที่นำมาบริโภคเหมือนว่าจะเป็นการ สอน หรือเรียนรู้จากปู่ย่า ตายายมากกว่าเพราะว่าเป็นการใช้ชีวิตทุกวันเพราะ มนุษย์ทุกคนต้องกิน จะเป็นเหมือนพฤติกรรมเลียนแบบต่อ ๆ กันมาและยังสืบทอดมาถึงรุ่นลูกและรุ่นหลานต่อไปแต่ ในปัจจุบันมีการพัฒนาของโลกไปอย่างรวดเร็วทำให้รุ่นลูกรุ่นหลานอาจจะเลิกนิยมไปเลยก็ได้เพราะ ยุคสมัยมันจะพัฒนาไปตลอดเหมือนโลกที่หมุนอยู่ตลอดเวลา

ใช้เป็นอาหาร

การนำมาเป็นพืชสมุนไพร สมุนไพรก็มีหลายชนิดกัน ในปัจจุบันและยังมีสรรพคุณที่ แยกต่างกันไปสมุนไพรที่เห็นในปัจจุบันก็มาจากตำรา หรือ ผู้เฒ่าผู้แก่ ในแต่ละหมู่บ้านหรือเป็น สมบัติของตระกูลนั้น ๆ สมุนไพรก็จะมืออย่างเช่นที่หาง่ายๆ มี ขมิ้น คาจิมจี ปูเย หอมด่วน ฯลฯ เพราะสมุนไพรมีการกินอย่างแพร่หลายในช่วงวัยทำงาน ต่างๆ นิยมใช้รักษาแบบพื้นบ้านเพราะมี การรักษาโรคบ้างอย่างให้ดีขึ้น ส่วนมากที่มีกินคือมีปัจจัยอย่างเช่น การกินตามพ่อแม่ เห็นผลจาก คนที่กินแล้วจึงเป็นตัวตัดสินใจอีกอย่าง อาจจะเกิดจากความเชื่อ ประเพณี ที่ทุกท้องถิ่นมีลักษณะที่

แตกต่างกันไปและยังสามารถนำสมุนไพรมาสร้างรายได้ และ เป็นอาชีพในการเลี้ยงคนในครอบครัวต่อไป

การนำไปสร้างที่อยู่อาศัย

ทรัพยากรป่าไม้ถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อโลกและการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมากเพราะในความหลากหลายและประโยชน์อันมากมายของป่าไม้นั้นที่เกื้อหนุนเองในธรรมชาติได้ให้ความสำคัญและผูกพันกับมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ป่าไม้จึงสร้างเป็นบ้านเรือนที่ให้ผู้คนอาศัยอยู่ สร้างเป็นเครื่องตกแต่ง สิ่งของเครื่องใช้รวมทั้งการใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มเพื่อประกอบอาหาร ซึ่งการในดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นป่าไม้จึงถูกนำมาใช้สร้างบ้านเรือนเป็นอย่างมากเพราะไม่มีทั้งความทนทานแข็งแรงและสวยงามหาสิ่งไหนมาทดแทนแทนไม่ได้ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง ในปัจจุบันไม่มีราคาซื้อขายสูงเมื่อเทียบกับสิ่งก่อสร้างอย่างอื่นเป็นเพราะป่าไม้ก็คือทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งที่มีใช้ก็ต้องมีหมด แต่เมื่อถูกใช้มากก็ได้มีการเริ่มปลูกป่าทดแทนเพียงแต่การทดแทนของป่าที่เพิ่งปลูกไม่เพียงพอต่อการใช้ ทำให้ผู้คนเริ่มมีแนวคิดที่จะอนุรักษ์โดยนำสิ่งที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยเริ่มจากการสร้างบ้านด้วยไม้เดิมที่มีอยู่เพียงแต่ซ่อมแซมบ้างส่วนเล็กน้อยหรือแค่ซ่อมแซมฐานให้มั่นคงส่วนตัวผนัง พื้นบ้าน ประตู หน้าตา ก็ตกแต่งด้วยการทาสีที่มีพื้นสีให้เหมือน ไม้เดิมที่สุดเพื่อคงสภาพให้คงอยู่เช่นเดิมนั้นคือการแสดงออกถึงการอนุรักษ์ควบคู่กับการได้ประโยชน์จากป่าไม้ทำให้การดำรงชีวิตในปัจจุบันของมนุษย์กับป่าไม้ได้อย่างดี

การนำไม้มาใช้เป็นเชื้อเพลิง

ประโยชน์อีกอย่างของป่าไม้คือการนำมาใช้ในครัวเรือนเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มประกอบอาหารซึ่งเป็นประโยชน์ที่มีมาแต่อดีต เชื้อเพลิงที่ได้จากไม้นั้นถูกเรียกว่า ไม้ฟืนซึ่ง ไม้ฟืนนั้นเมื่อนำมาเป็นเชื้อเพลิงหุงต้มทำให้อาหารที่ทำมีกลิ่นหอมชวนรับประทานเป็นอย่างมาก ต่อมา ไม้ฟืนพัฒนามาเป็นถ่านฟืนเพื่อความสะดวกต่อการใช้เพราะถ่านฟืนนั้นมีความร้อนที่ยาวนานฟืน ไม้ที่ให้ความร้อนโดยเปลวไฟมากแต่กลับมีความร้อนที่สั้นกว่า

ป่าชุมชนมีความหลากหลายทางธรรมชาติอย่างมาก มีพืชพรรณที่สามารถนำไปปรุงเป็นอาหารและทำเป็นสมุนไพรรักษาโรคได้ และ ยังมีสัตว์ป่าอีกหลายหลายชนิดที่สามารถหาได้จากป่าชุมชน จึงทำให้ผู้คนในชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าอย่างมากและเป็นสาเหตุที่ทำให้ป่าเกิดความเสียหาย เช่น เกิดการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อใช้ประโยชน์แก่ตัวบุคคล เกิดการเผาป่าเพื่อลูกวัวพื้นที่ป่า และเพื่อการหาของป่า ดังนั้นการที่จะรักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อที่จะให้ป่าชุมชนให้ประโยชน์แก่ผู้คนชาวชุมชนทุ่งยาวอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 4 แนวทางการป้องกันป่าชุมชน และการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน

แนวทางการป้องกันการคุกคามป่า

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ให้เข้ามาช่วยดูแลอนุรักษ์ผืนป่า โดยการแบ่งเขตรับผิดชอบตรวจสอบป่าอย่างสม่ำเสมอ โดยจัดคนในหมู่บ้าน เวนละ 10 คน เดินเท้าตรวจสอบบริเวณป่าที่ได้รับผิดชอบ โดยประสานงานกันกับผู้ใหญ่บ้าน หรือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ไปด้วยกันจัดอบรมถึงคุณค่าของป่า และจะช่วยกันป้องกันการคุกคามได้อย่างไร โดยการจัดอบรมใช้สถานที่ทำการของหมู่บ้าน เลานจะเป็นในช่วงหัวค่ำ ประมาณ 19.00 น.เป็นต้นไป จัดเดือนละครั้ง โดยพูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดเดือนที่ผ่านมาเกี่ยวกับการคุกคามป่าให้ชาวบ้านทราบโดยทั่วกัน และ สอดแทรกความรู้ให้ช่วยกันปกป้องการคุกคามป่า โดยกลุ่มเป้าหมายในการจัดอบรมในโครงการนี้ก็คือผู้ใหญ่ขึ้นไปนำคนในท้องถิ่นออกมารณรงค์ถึงการคุกคามป่าอย่างต่อเนื่อง การรณรงค์จะมีขึ้นเดือนละครั้ง โดยแจ้งไปทางโรงเรียนในหมู่บ้านปลุกฝังในเด็กได้มีส่วนร่วมจึงให้ทางโรงเรียนนำเด็กนักเรียนออกมาเดือนขบวนรณรงค์หยุดการคุกคามป่า ภายในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงจัดอบรมโดยการเชิญผู้นำชุมชน ดำรวจ บอกลึง ข้อตกลง ข้อห้าม หรือ กฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามป่า โดยข้อตกลง หรือข้อห้าม จัดตั้งกันเหมือนเป็นข้อตกลงระหว่างกัน เช่น การตัด ไม้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต้องผ่านการอนุญาต จากกำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งสองคน

มีฉะนั้นถือว่าผิดต่อข้อตกลงการตัดไม้นำมาทำพื้น ตัดได้เฉพาะต้นที่ตายแล้ว เท่านั้น และต้องมีเจ้าหน้าที่ของหมู่บ้านอยู่ด้วยในขณะที่ตัด มีฉะนั้นถือว่าผิดต่อข้อตกลงการตัดไม้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตัดได้ปีละครั้ง ต้องได้รับการอนุญาตจาก กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้าน

การหาของป่า โดยไม่อนุญาตนำไปขาย หรือ ทำอุตสาหกรรม โดยเด็ดขาดมีฉะนั้นถือว่าผิดต่อข้อตกลงการล่าสัตว์ป่าไม่อนุญาตให้ล่าสัตว์ใหญ่ และสัตว์ที่มีประชากรน้อยมีฉะนั้นถือว่าผิดต่อข้อตกลงเป็นต้นจัดให้มีการบวชป่า“พิธีบวชต้นไม้ หรือ บวชป่า” มีวิธีคิดและวิธีการปฏิบัติคล้ายคลึงกับ “พิธีสืบชะตาแม่น้ำ หรือ คน” ด้วยการต่ออายุให้เจริญยิ่งขึ้นสืบไปตามคติความเชื่อ ส่วนที่มาของการ “บวชป่า” มาจากวิธีการห่มจีวรให้กับต้นไม้เช่นเดียวกับการบวชพระ ส่งผลให้สถานภาพของคนและต้นไม้เปลี่ยนไป นับเป็นการนำความเชื่อทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดูแลรักษาป่าต้นน้ำขั้นตอนและวิธีการบวชต้นไม้ นิยมทำกันเหมือนงานบุญทั่วไป โดยเจ้าพิธีจะใช้สายสิญจน์ล้อมอาณาบริเวณที่จะบวชต้นไม้ แล้วนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ เพื่อเป็นสิริมงคลต่อชาวบ้านและต้นไม้ที่จะทำพิธีการบวชให้ต้นไม้ไค้บ้าง ก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อและเจตนาของชุมชนเอง บวชได้ตั้งแต่ต้นไม้ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ แต่ส่วนมากจะเน้นต้นไม้ที่ขนาดใหญ่ มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม แม้กระทั่งต้นไม้ในป่าที่ผ่านการรุกรทำลาย เพราะจะสามารถฟื้นคืนสภาพเป็นป่าสมบูรณ์ได้ในเวลาเพียงไม่กี่ปี ถ้า ไม่ถูกรบกวนอีก ชาวบ้านเชื่อว่า ผืนป่าที่ผ่านพิธีบวช เป็นเสมือนดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ ไม่ว่าผู้ใดก็ไม่อาจเข้าไปทำลายได้ ทำให้ต้นไม้มีโอกาสฟื้นคืนความชุ่มชื้นแก่แผ่นดินได้เต็มที่ และสายน้ำลำธารที่เกิดจากป่าต้นน้ำดังกล่าว ก็จะฟื้นคืนชีวิตอีกครั้งหนึ่งการบวชป่า ให้ชุมชนที่ร่วมมือกันรักษาความอุดมสมบูรณ์ของป่าธรรมชาติไว้ให้กับลูกหลาน เป็นการเรียกร้องสิทธิ์ของชุมชน ในการดูแลรักษาป่าและแหล่งต้นน้ำลำธารเองด้วย พิธีบวชป่าจึงเป็นความปรารถนาที่ดี ส่งต่อไปสู่คนรุ่นหลังท่ามกลางต่อไม้บับพันนับหมื่นในอดีตผืนป่าของเมืองไทย เพื่อเป็นป่าที่สมบูรณ์ในอนาคตต่อไป

การใช้ประโยชน์จากป่าแบบยั่งยืน

จัดอบรมให้ความรู้แก่คนในท้องถิ่นว่า ทำอย่างไรให้ทำหากินจากป่าได้ และป่ายังคงอยู่กับเราต่อไปเนื่องจากมนุษย์เรายังคงต้องพึ่งป่าในการนำไปใช้ประโยชน์ และดำรงชีพ ป่าก็

ต้องการการดูแลตอบแทนเช่นกัน การจับออบรบโดยจะจัดขึ้น 3 เดือนครั้ง แต่ต้องจัดอย่างสม่ำเสมอ ใช้สถานที่ที่ทำการของหมู่บ้านกลุ่มเป้าหมายก็ยังคงเป็นกลุ่มผู้ใหญ่จัดตั้งให้เป็น ป่าชุมชน ให้คนในท้องถิ่นช่วยกันดูแล การทำให้เป็นป่าชุมชนจะทำให้ความรับผิดชอบจะเกิดกับคนในชุมชนทุกคนจะได้เกิดความตระหนักว่าป่าชุมชนของเราเราต้องช่วยกันรักษา เหมือนกับแต่งตั้งผู้ดูแลอย่างเป็นทางการ โดยมีกำนันเป็นประธาน ผู้ใหญ่บ้านเป็นรอง และชาวบ้านทุกคนเป็นผู้ดูแล โดยจะมีข้อตกลงกัน เช่นการตัดไม้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต้องผ่านการอนุญาต จากกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ทั้งสองคนการตัดไม้นำมาทำฟืน ตัดได้เฉพาะต้นที่ตายแล้ว เท่านั้น และต้องมีเจ้าหน้าที่ของหมู่บ้านอยู่ด้วยในขณะตัด การตัดไม้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตัดได้ปีละครั้ง ต้องได้รับการอนุญาตจาก กำนัน และ ผู้ใหญ่บ้านการหาของป่า โดยไม่อนุญาตนำไปขาย หรือ ทำอุตสาหกรรม โดยเด็ดขาดการล่าสัตว์ป่าไม่อนุญาตให้ล่าสัตว์ใหญ่ และสัตว์ที่มีประชากรลดลงกันประมาณว่า คัดก็ต้นก็ให้ปลูกทดแทนเท่านั้น เป็นต้นการล่าสัตว์ป่า ก็สร้างข้อตกลงกัน เช่น ห้ามล่าลูกสัตว์ เป็นต้นทุกๆปีจัดให้มีการปลูกป่าทดแทนอยู่อย่างสม่ำเสมอ ห้ามทำอุตสาหกรรมกับป่าทุกทุกรูปแบบ เป็นต้น